

A Review of International Studies on the Professional Code of Conduct in Auditing in the Scientific Database of Webscience

Mahmoud Moeinaldin¹, Zahra Azodi², Malihe Mirhosseini³

¹ Associate Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran
(Corresponding author), mahmoudmoein@gmail.com

² PhD. student, Department accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.
zahraazodi93@gmail.com

³ PhD., Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran. mali522@yahoo.com

Abstract

Purpose: The purpose of the present study was to conduct a comprehensive review of international research on the code of professional conduct in auditing.

Method: This study is a type of scientometric research and was conducted using two techniques: co-occurrence of words and co-authorship of countries. 404 articles were selected from all the articles in the field of auditing professional conduct indexed in the Web of Science database between 1983 and 2023. Maps were created and analyzed using VOSviewer software.

Findings: The scientific analysis of the vocabulary co-occurrence network in this study reveals that the word "behavior" is the most frequently occurring term, appearing 79 times and being associated with 181 other words with the highest co-occurrence. "Performance", "Management" and "Ethics" are also prominent. Additionally, the term "professional doubt" is one of the most frequently repeated terms, appearing 29 times and having 88 connections. Words such as "ethics, management, behavior, quality, accounting, auditing, auditor, judgment, experience, decision making, ethical decision making" are interconnected. The analysis of article publications indicates that in 2022, there was a peak in articles published on professional conduct. The United States (156 articles and 19 scientific collaborations), England (36 articles and 20 scientific collaborations), and Australia (59 articles and 13 scientific collaborations) have been the most active in scientific collaborations with other countries. Iran has recently entered the field, commencing its scientific activities in 2021 and is considered an emerging country in this area.

Conclusion: By examining the process of article publication, it can be concluded that there has been a recent increase in scientific output in the field under investigation. Additionally, the analysis of word co-occurrence and scientific collaboration between countries revealed that the term "professional doubt" is primarily associated with moral, decision-making, and judgment. The map illustrating co-authorship among countries highlighted Iran's limited collaboration with other nations.

Keywords: Professional behavior, Professional ethics, Auditing, Scientometrics, Web of Science database, Accounting ethics.

<http://sebar.journal.qom-iau.ac.ir/>

Received: 2023/10/01 ; Revised: 2023/11/12 ; Accepted: 2023/11/26 ; Published online: 2024/03/22

Publisher: Qom Islamic Azad University

Article type: Research Article

© The Author(s).

مروری بر مطالعات بین‌المللی پیرامون موضوع آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی در پایگاه علمی وب‌آوساینس

محمود معین‌الدین^۱، زهرا عضدی^۲، ملیحه میرحسینی^۳

^۱ دانشیار، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران (نویسنده مسئول)، mahmoudmoein@gmail.com

^۲ دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران، zahraazodi93@gmail.com

^۳ دکتری، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران، mali522@yahoo.com

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر مروری جامع بر تحقیقات بین‌المللی پیرامون آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی بود. **روش:** این مطالعه از نوع پژوهش‌های علم‌سنجی بوده و با استفاده از دو تکنیک هم‌رخدادی واژگان و هم‌تألفی کشورها انجام شده است. ۴۰۴ مقاله از بین تمام مقالات موجود در حوزه آیین رفتار حرفه‌ای حسابرسی که در بازه زمانی ۱۹۸۳ الی ۲۰۲۳ در پایگاه وب‌آوساینس نمایه شده بودند، انتخاب و با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer نقشه‌ها ترسیم و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نقشه علمی شبکه هم‌رخدادی واژگان در این پژوهش نشان داده است که واژه «رفتار» پرتکرارترین واژه به لحاظ فراوانی با ۷۹ مرتبه تکرار بوده و با ۱۸۱ واژه در ارتباط بوده که دارای بیشترین هم‌رخدادی است و واژه‌های «عملکرد»، «مدیریت» و «اخلاق» در جایگاه بعدی قرار دارند. همچنین عبارت «شک و تردید حرفه‌ای» نیز با ۲۹ رخداد و ۸۸ ارتباط، جزو کلمات پر تکرار می‌باشد و با واژگانی از قبیل «اخلاق»، «مدیریت»، رفتار، کیفیت، حسابداری، حسابرسی، حسابرس، قضاوت، تجربه، تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری اخلاقی» و غیره در ارتباط است. یافته‌های حاصل از تحلیل روند انتشار مقالات نشان داد، در سال ۲۰۲۲ انتشار مقالات در حوزه آیین رفتار حرفه‌ای به اوج خود رسیده است و کشورهای آمریکا (۱۵۶ مقاله و ۱۹ همکاری علمی)، انگلستان (۳۶ مقاله و ۲۰ همکاری علمی) و استرالیا (۵۹ مقاله و ۱۳ همکاری علمی) بیشترین همکاری علمی را با سایر کشورهای جهان داشته‌اند و ایران از سال ۲۰۲۱ فعالیت علمی خود را در این زمینه آغاز کرده و جزو کشورهای نوپا محسوب می‌شود.

نتیجه‌گیری: با بررسی روند انتشار مقالات می‌توان بیان کرد، اخیراً میزان تولیدات علمی در حوزه مورد بررسی افزایش یافته است. همچنین براساس نتایج هم‌رخدادی واژگان و همکاری علمی کشورها مشخص گردید واژه «شک و تردید حرفه‌ای» عمدتاً با واژگان «اخلاق»، «تصمیم‌گیری اخلاقی» و «قضاوت» ارتباط دارد. نقشه هم‌تألفی کشورها، عدم همکاری کشور ایران را با سایر کشورها نشان داد.

کلیدواژه‌ها: رفتار حرفه‌ای، اخلاق حرفه‌ای، حسابرسی، علم‌سنجی، پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس، اخلاق حسابداری.

استاد به این مقاله: مروری بر مطالعات بین‌المللی پیرامون موضوع آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی در پایگاه علمی وب‌آوساینس. *مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی*، ۴(۱)، ص ۲۷-۴۸.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹؛ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۲/۰۸/۲۱؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۲/۰۹/۰۵؛ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۳/۰۱/۰۳

© نویسندگان

نوع مقاله: پژوهشی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

۱. مقدمه

امروزه اخلاق فردی، اجتماعی و شغلی موضوعی است که توجه زیادی را در سراسر جامعه به خود معطوف کرده است. دلیل این توجه دو نشانه بارز است. اول نقش مهم و پرمعنای رفتار اخلاقی در حفظ رقبای یک جامعه مدنی، و دوم وجود تعداد پرشماری از نمونه‌های رفتار ضد اخلاقی (پوریانسب، ۱۳۷۹). از طرف دیگر، توسعه و تنوع روزافزون فعالیت‌های اقتصادی به بسط فرایند بازار سرمایه و گسترش دامنه فعالیت شرکت‌های سهامی انجامیده است؛ لذا، نیاز به اعمال نظارت بر واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی برای حفظ منافع عموم و صاحبان سرمایه تشدید شده است (محمداست^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). رفع این نیاز مستلزم آن است که شرکت‌ها اطلاعات مالی اعتمادپذیر، مربوط و مقایسه‌پذیر خود را با استفاده از خدمات حسابداری حرفه‌ای در واحدها و خدمات حسابداران حرفه‌ای مستقل، در بررسی اطلاعات و حسابرسی صورت‌های مالی فراهم کنند (کوپر و مورگان^۲، ۲۰۱۳).

حرفه حسابرسی یکی از حرفه‌هایی است که نتایج آن افراد و اشخاص (حقیقی و حقوقی) متعددی را متأثر می‌نماید. لذا، رعایت اخلاق در این حرفه دارای نقش محوری می‌باشد. حرفه حسابرسی مانند سایر حرفه‌ها برای حفظ جایگاه خود، نیازمند کسب اعتماد عمومی است. آنچه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد، ارائه گزارش حسابرسی باکیفیت به جامعه می‌باشد. یکی از عوامل مهم و کلیدی کیفیت حسابرسی، رعایت اصول اخلاقی است. رکن اساسی حرفه حسابرسی قضاوت بوده و برای رسیدن به قضاوت درست و مناسب، رعایت اصل بی‌طرفی از مؤلفه‌های حیاتی آن است. بی‌طرفی در حسابرسی یکی از ابعاد تردید حرفه‌ای بوده و استانداردهای حسابرسی تردید حرفه‌ای را در بعد بی‌طرفی آن مدنظر قرار داده است. همان‌طور که در متون حسابرسی مطرح است، حسابرس برای اظهارنظر، شواهد زیربنای صورت‌های مالی را به صورت بی‌طرفانه مورد ارزیابی قرار می‌دهد؛ لذا، ویژگی اخلاقی حسابرس در مواجهه با شواهد و ارزیابی آن می‌تواند در نتیجه‌گیری آن تأثیرگذار باشد (شیخی قلعه سردی و همکاران، ۱۳۹۴). توجه به آیین رفتار حرفه‌ای، موسسه‌های حسابرسی را ملزم به ارائه واکنش در برابر فعالیت‌های غیرقانونی افراد می‌کند، که اعمال و رفتارشان آثار سوئی بر رفتار دیگران دارد. همچنین این مؤسسات برای حفظ شهرت و اعتبار، باید به تعهدات قانونی خود پایبند باشند. تحقیقات انجام شده در زمینه آیین رفتار حرفه‌ای حسابداران و حسابرسان، بر افزایش فهم‌پذیری و پذیرش اصول اخلاق حرفه‌ای پذیرفته شده متمرکز شده است (اکبری و

جهانشاد، ۱۳۹۹).

حجم زیادی از تولیدات علمی موجود در یک رشته پژوهشی موجب شده تا محققان در مرور کلی ساختاریافته از انبوه اطلاعات موجود، با چالش‌های مختلفی روبه‌رو شوند (ون نانن و همکاران^۱، ۲۰۱۸). لذا، تحقیقات حسابرسی نیز از این قاعده مستثنی نیستند. مطالعات کتاب‌سنجی و شاخص‌های مرتبط با آن از متداول‌ترین روش‌های سنجش و ارزیابی پرونده‌های پژوهشی به‌شمار می‌روند (سهیلی و همکاران، ۱۳۹۷). کتاب‌سنجی جزو فونوی محسوب می‌شود که امکان ارائه یک مرور کلی از تولیدات علمی با حجم زیاد را برای محققان تسهیل نموده و همچنین امکان شناسایی شکاف‌های موجود را فراهم می‌کند (ون نانن و همکاران، ۲۰۱۸). نقشه‌های حاصل از شاخص‌های بررسی کتاب‌سنجی به درک نحوه ساختاریابی و تکوین قلمروهای دانش کمک می‌کنند (کلاوانس و بویاک^۲، ۲۰۰۹). نگاشت قلمروهای دانشی حوزه جدیدی از علم است که هدف آن مصورسازی، کاوش، تحلیل، طبقه‌بندی و نمایش دانش آن حوزه است (شفرین و بورنر^۳، ۲۰۰۴). با توجه به حجم زیاد مطالعات موجود در حوزه آیین رفتار حرفه‌ای، انجام یک مطالعه از نوع کتاب‌سنجی برای ارائه روند مطالعات، کشف موضوعات داغ و مفاهیم کمتر کار شده و گاهاً طرد شده و همچنین شناسایی کشورهای مطرح جهان ضروری می‌باشد. از این‌رو، پژوهش حاضر درصدد است با مروری جامع بر تحقیقات بین‌المللی موجود پیرامون زمینه اخلاق حسابسان و آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی، با استفاده از تکنیک هم‌رخدادی واژگان، علاوه بر شناسایی الگوها و روندهای موجود در تحقیقات بین‌المللی، خلأها و شکاف‌های پژوهشی را نیز نمایان سازد. همچنین با بهره‌گیری از تکنیک هم‌تألفی کشورها مشخص نماید کدام یک از کشورهای جهان در این زمینه پیش‌گام و پیش‌تاز می‌باشد و آیا ایران در این نقشه جایگاه مناسبی دارد؟ لذا این مطالعه در نوع خود مشابه داخلی و خارجی ندارد و از این حیث دارای نوآوری است.

۲. مبانی نظری

۲-۱. آیین رفتار حرفه حسابرسی

اخلاق در حسابرسی دارای پیش‌فرض‌هایی بوده و بررسی آن نیازمند مفاهیم متعددی می‌باشد. برای نمونه، مفهوم اخلاق چیست؟ چه کسی می‌تواند اخلاق را تجویز نماید؟ چه تجویزهایی اخلاقی هستند و در حیطه اخلاق می‌گنجدند؟ و چه تجویزهایی اخلاقی نیستند؟ در زمره این پیش‌فرض‌ها

1. Van Nunen
2. Klavans & Boyack
3. Shiffrin & Börner

قرار می‌گیرند. پیاده‌سازی این پیش‌فرض‌ها در عمل کار آسانی نیست؛ اما بخش سخت اخلاق الزاماً این نیست که حسابرس نمی‌داند چه کاری باید انجام دهد، بلکه آن است که نمی‌داند چگونه باید خود را جهت مهیاء ساختن برای انجام کار درست آماده نماید (تحریری و پیری، ۱۳۹۷). تمام حرفه‌های شناخته شده، برای خود یک آیین رفتار تهیه کرده‌اند. هدف اساسی از چنین آیین‌های رفتاری، ارائه رهنمود لازم به اعضاء برای حفظ تشخیص حرفه‌ای و اعمال رفتار به‌گونه‌ای است که کیفیت ضوابط حرفه آن‌ها را بهبود ببخشد. یکی از مهم‌ترین نقش‌های حسابداری به‌عنوان رشته‌ای از دانش بشری، فراهم ساختن امکان پاسخ‌گویی مدیران و مباحثان سازمان‌ها و بنگاه‌های عمومی و خصوصی به اشخاص ذی‌حق، ذی‌نفع و ذی‌علاقه است. این نقش توسط حسابداران حرفه‌ای و در قالب گزارش‌های مختلف مالی مؤسسات گوناگون ایفا می‌شود. در صورتی نتایج حسابداران قابل اعتماد و اتکاء خواهد بود که علاوه بر دانش، مهارت، تجربه و آموزش مستمر، از فضیلت‌های اخلاقی چون درستکاری، واقع‌بینی و صداقت برخوردار باشند و خدمات حرفه‌ای خود را با رعایت آیین رفتار پذیرفته شده‌ای انجام دهند. فدراسیون بین‌المللی حسابداران نیز به ارائه آیین رفتار حرفه‌ای لازم‌الاجرا پرداخته است که این مبحث توسط جامعه حسابداران رسمی ایران در قالب آیین رفتار حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای منتشر شده و شامل کلیات و اصول، درست‌کاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، رازداری و رفتار و آداب حرفه‌ای است (سازمان حسابرسی، ۱۳۸۳).

۲-۲. تحلیل کتاب‌سنجی

تحلیل کتاب‌سنجی نخستین بار در سال ۱۹۶۹ و توسط پریچارد^۱ مطرح شد و پس از آن به‌عنوان تحلیل کمی و ویژگی‌های کتاب‌شناختی در قالب بررسی مجموعه‌ای از ادبیات در شناسایی الگوهایی مانند پرکارترین نویسندگان، پرتولیدترین کشورها، مؤسسات، مجلات، شبکه‌های همکاری میان نویسندگان و کشورها و مصورسازی تولیدات علمی با نقشه‌های علمی شناخته شد (خاصه و همکاران^۲، ۲۰۱۶). هم‌استنادی و هم‌تألیفی، دو روش رایج جهت تحلیل همکاری علمی در میان نویسندگان است (سهیلی و عصاره، ۱۳۹۲). تحلیل هم‌استنادی برای شناسایی دیدگاه‌ها و رویکردهای تأثیرگذار در روند توسعه و گسترش حوزه مورد مطالعه نقش دارند (جعفرزاده و فدایی عراقی، ۱۳۹۶)، در حالی که هم‌تألیفی نشان‌دهنده اشتراکات فکری و شخصی نویسندگان است (راچرلا و هو، ۲۰۱۰). به‌عبارت دیگر، هم‌تألیفی، به معنای هم‌فکری علمی توسط یک یا چند نویسنده برای

تولید یک مطالعه علمی می‌باشد (سهیلی و عصاره، ۱۳۹۲). تحلیل هم‌رخدادی نیز از روش‌های پرکاربرد در کتاب‌سنجی است که ارتباط میان واژه‌های کلیدی در اسناد را بررسی می‌کند. در هم‌رخدادی واژگان فرض بر آن است که پربسامدترین واژه‌ها در مقایسه با واژه‌های کم‌بسامد، اهمیت بیشتری در حوزه‌های مورد مطالعه دارند (خاصه و همکاران، ۱۴۰۰). در نقشه‌های هم‌رخدادی، کلمات کلیدی، واژه و مفاهیم در کنار هم، حاکی از محتوای نزدیک مدارک به یکدیگر است که در کتاب‌سنجی در دستیابی به درک بهتر از حوزه بررسی شده، کاربرد دارد (ون اک و همکاران^۱، ۲۰۱۰). با اندازه‌گیری میزان هم‌رخدادی می‌توان ساختار مفهومی حوزه تحقیقاتی را ترسیم نمود (کالون و همکاران^۲، ۱۹۸۳). در مصورسازی از طریق نرم‌افزارهای گوناگون به‌ویژه نرم‌افزار VOSviewer که در مطالعه حاضر از آن استفاده شده است، امکان ترسیم نقشه‌های علمی با تکنیک‌های مختلف وجود دارد (جعفرزاده و فدایی عراقی، ۱۳۹۶).

۳. پیشینه پژوهش

معین‌الدین و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان «مروری بر مقالات بین‌المللی پیرامون نقش اخلاق در مسیر پیشرفت حرفه‌ای حسابداران»، با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی و هم‌تألفی نشان دادند که، واژه‌های «اخلاق»، «عملکرد» و «مدیریت» جزء پرتکرارترین واژه‌ها در این زمینه بوده و کشور آمریکا با انتشار ۴۷ مقاله بیشترین همکاری علمی را داشته است. در سال‌های اخیر روند انتشار مقالات علمی در این حوزه سیر صعودی را تجربه کرده است.

مردانی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «بررسی علم‌سنجی مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های فارسی در حوزه اخلاق زیست‌پزشکی»، نشان دادند که پژوهشگران، طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۶، در مجموع، ۱۲۳۸ مقاله فارسی در این زمینه منتشر شده است. میزان تولیدات علمی از سال ۱۳۹۲ سیر نزولی یافته است. موضوعات اخلاق پزشکی، آموزش پزشکی و اخلاق اسلامی، به ترتیب موضوعات پرتکرار در مقاله‌های فارسی هستند.

خالقی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان «وضعیت تولید علم در حوزه اخلاق و بررسی مجله‌های این حوزه در مؤسسه اطلاعات علمی (آی. اس. آی.)» با روش پیمایشی و با رویکرد علم‌سنجی و کتاب‌سنجی، افق تازه‌ای پیش‌روی صاحب‌نظران و متولیان امر حوزه اخلاق و در مجموع حوزه علوم انسانی ترسیم کرده است.

1. Van Eck
2. Callon

جعفری و حسین‌زاده (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان «ترسیم نقشه دانش اخلاق مدیریت و سازمان در ایران»، با بهره‌گیری از روش علم‌سنجی، مقالات منتشر شده در زمینه اخلاق سازمان و مدیریت را مورد بررسی قرار دادند. با ترسیم هم‌رخدادی واژگان، ۶ دسته‌بندی موضوعی مشخص شد. موضوعات مشخص شده شامل اخلاق، اخلاق کار، آیین‌نامه‌های اخلاقی، اخلاق مدیریت، اخلاق سازمانی و عدالت توزیعی می‌باشد.

مکی‌زاده و عصاره (۱۳۹۰)، در مطالعه‌ای با عنوان «تحلیل استنادی و ترسیم نقشه بروندادی علمی اخلاق پزشکی در وبگاه WOS در سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۰۸»، نشان دادند که موضوع «آموزش اخلاق پزشکی و ضرورت آن» از جمله مسائل مهم و مطرح در این حوزه است. همچنین میزان تولیدات علمی در این حوزه روند افزایشی داشته است.

کومار و سریو استاوا^۱ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان «ترسیم تکامل مضامین تحقیق در اخلاق تجاری: تحلیل شبکه هم‌رخدادی واژگان»، تحول تحقیقات در اخلاق تجاری را از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۸ ترسیم کردند. همچنین موضوعات اصلی، چگونگی تکامل آن‌ها و شکاف‌های موجود در ادبیات شناسایی شدند. نتایج نشان داد که روند تحقیقات موجود در این رشته به کاهش جزئی در تحقیقات تصمیم‌گیری اخلاقی و افزایش تحقیقات در تقاطع رهبری و اخلاق در مطالعات مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت اشاره می‌کند. همچنین مسائل اخلاقی در زمینه‌های تجارت و بازرگانی، مورد مطالعه قرار نگرفته است. در نهایت این مطالعه انتظار دارد تحقیقات در زمینه افشای محیطی و رهبری در آینده رشد کند.

گامارا و ژیروتو^۲ (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان «رفتار اخلاقی در رهبری: بررسی کتاب‌سنجی سه دهه اخیر اخلاق و رفتار»، نویسندگان ۲۹۱ مقاله منتشر شده در ۶۵ مجله علمی نمایه شده در پایگاه Web of Science را بین سال‌های ۱۹۸۷ تا ۲۰۲۰ را بررسی کردند. نتایج نشان داد که دانش مبتنی بر رفتار اخلاقی رهبران از سال ۱۹۸۷ با سرعت بیشتری رشد کرده است. همچنین بیشترین تحقیقات علمی در کشور آمریکا انجام شده است.

دلگادو-امانی^۳ و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی با عنوان «بررسی ساختار فکری تحقیق در آیین اخلاقی: تحلیل کتاب‌سنجی»، ساختار فکری حوزه پژوهشی آیین اخلاقی را با استفاده از تحلیل کتاب‌سنجی هم‌استنادی ترسیم کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد چهار خط اصلی در زمینه آیین

اخلاقی شامل رفتار مدیر شرکت با توجه به آیین اخلاقی، تحلیل محتوا، اثربخشی آیین اخلاقی و نگرش کارکنان نسبت به آیین اخلاقی می‌باشد. همچنین مطالعه مفاد آیین اخلاقی، پل ارتباطی اصلی در این حوزه از دانش است. در نهایت، موضوعات تحقیقاتی آتی در این زمینه مانند تغییرات فرهنگی، ماهیت آیین اخلاقی و کاربرد نظریه‌های سازمانی برای تحلیل آیین‌نامه‌ها شناسایی شدند.

کوسیاغلو^۱ و همکاران (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان «سیر تحول تحقیقات اخلاق تجاری در حوزه گردشگری و مهمان‌نوازی: کتاب‌سنجی»، نشان دادند که میزان تولیدات علمی از سال ۲۰۰۷ به بعد افزایش یافته است. همچنین سه موضوع پرطرفدار در این مقالات شامل موضوعات مرتبط با مسائل زیست‌محیطی (۴۷/۸ درصد)، مسئولیت اجتماعی شرکت (۲۳/۲ درصد)، و اخلاق تجاری (۸/۳ درصد) است.

اوزمن اوئیسال^۲ (۲۰۱۰)، در پژوهشی با عنوان «تحقیقات اخلاق تجاری با تمرکز حسابداری: تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی از ۱۹۸۸ تا ۲۰۰۷»، نشان دادند که در بازه زمانی مورد بررسی، سه حوزه «رشد شناختی اخلاقی/ استدلال اخلاقی و تصمیم‌گیری»، «آموزش اخلاق حسابداری/ تدریس/ پیامدهای انتقادی» و «اقتصاد اخلاق و مفاهیمی برای مدل‌های تصمیم‌گیری اخلاقی» بیشتر مد نظر محققین بوده است.

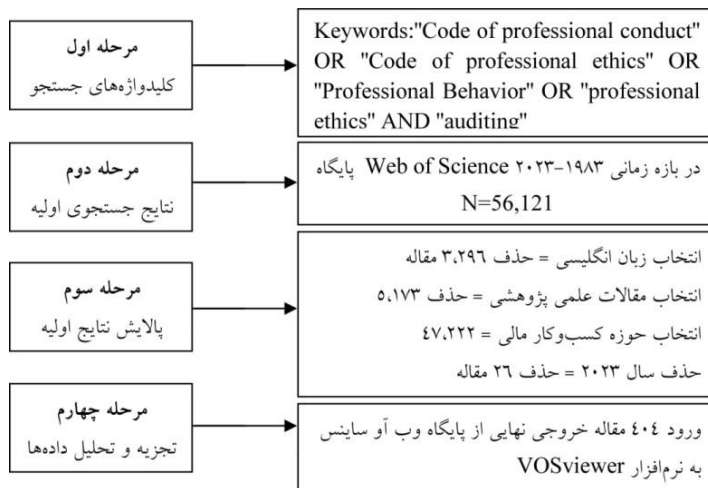
مرور پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر محققان زیادی در پژوهش‌های خود به بررسی تولیدات علمی پیرامون حوزه اخلاق در رشته‌های مختلف به‌ویژه اخلاق در حسابداری پرداخته‌اند؛ ولی پژوهشی که با هدف و رویکرد پژوهش حاضر، برون‌دادهای علمی حوزه آیین رفتار حرفه‌ای یا آیین اخلاق حرفه‌ای در حسابرسی را مورد ارزیابی قرار دهد، یافت نشد؛ لذا این پژوهش از نوآوری نسبی برخوردار است.

۴. روش پژوهش

بررسی متون سیستماتیک در توسعه دانش در یک منطقه خاص، از طریق یک رویه دقیق و شفاف، با اهمیت است، چراکه امکان شناسایی، پردازش و تجزیه و تحلیل تولید علمی مرتبط با مطالعه را فراهم می‌کند (ترانفیلد^۳ و همکاران، ۲۰۰۳). مطالعات علم‌سنجی یک طرح کلی از روش‌شناسی دقیق را نشان می‌دهد (هررافرانسو^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). علم‌سنجی حوزه‌ای علمی

1. Köseoglu
2. Özmen Uysal
3. Tranfield
4. Herrera-Franco

است که امکان ارزیابی تولید علمی را با استفاده از روش‌های آماری و ریاضی فراهم می‌کند (پیچارد^۱، ۱۹۶۹). این مطالعات امکان ارزیابی ساختار فکری حوزه مورد مطالعه را از طریق تجزیه و تحلیل عملکرد نویسندگان، کشورها و مؤسسات فراهم می‌نماید (آبادسگورا^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). علاوه بر این، نقشه‌های علم‌سنجی (نقشه‌های علمی) امکان مشاهده ارتباطات در ساختار، ارتباط بین رشته‌های مختلف و زمینه‌های مطالعاتی را تسهیل می‌کنند (هرافرانسو و همکاران، ۲۰۲۱). این مطالعه یک فرایند متشکل از چهار مرحله: معیارهای جستجو، نتایج جستجوی اولیه، پالایش نتایج و تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌باشد. شکل (۱) چهار مرحله مذکور را نشان می‌دهد.

نمودار ۱- مراحل جستجوی مقالات

مرحله اول (معیارهای جستجو)

ساختار جستجوی اطلاعات با استفاده از کلمات کلیدی انجام می‌شود. اصطلاحات مورد استفاده عبارتند از: آیین رفتار حرفه‌ای، آیین اخلاق حرفه‌ای، رفتار حرفه‌ای، اخلاق حرفه‌ای و حسابرسی.

مرحله دوم (نتایج جستجوی اولیه)

در این مطالعه برای جمع‌آوری و پردازش اطلاعات کتاب‌شناختی، پایگاه اطلاعاتی علمی وب‌آوساینس^۳ مورد استفاده قرار گرفت. این پایگاه به دلایل زیر انتخاب شده است: (۱) بزرگ‌ترین پایگاه داده استنادها و چکیده‌ها، با پوشش جهانی در نظر گرفته می‌شود، (۲) سهولت دسترسی، دانلود

و استفاده از مقالات (بیاس و همکاران، ۲۰۲۰؛ مارتین و همکاران، ۲۰۱۸). داده‌ها از پایگاه داده وب‌آوساینس در جولای ۲۰۲۳ با استفاده از عبارات انتخاب شده و گزینه «عناوین، چکیده‌ها و کلمات کلیدی نویسنده» استخراج شدند. در جستجوی اولیه ۵۶، ۱۲۱ مقاله گردآوری شد. استراتژی جستجو به صورت زیر می‌باشد:

TS = "Code of professional conduct*" OR "Code of professional ethics*" OR "Professional Behavior*" OR "professional ethics*" AND "auditing"

مرحله سوم (پالایش نتایج)

این مرحله معیارهای حذف و ورود به پردازش و پالایش اطلاعات جمع‌آوری شده را تعیین می‌کند. مقالات علمی-پژوهشی (نوع سند) منتشر شده به زبان انگلیسی (نوع زبان)، به دلیل معروف بودن آن‌ها مورد توجه قرار گرفتند. اسناد در بازه زمانی پیش فرض پایگاه (از سال ۱۹۸۳ الی ۲۰۲۳) انتخاب شده و دسته‌بندی موضوعی «کسب‌وکار مالی»^۱ به‌عنوان حوزه موضوعی این تحقیق مدنظر قرار گرفت.

مرحله چهارم (تجزیه و تحلیل داده‌ها)

اطلاعات به دست آمده از پایگاه داده وب‌آوساینس در قالب CSV (مقادیر جدا شده با کاما) بارگیری شد. این داده‌ها شامل متغیرهای مربوط به کتابشناسی نویسنده و آثار او، کلمات کلیدی و مراجع است.

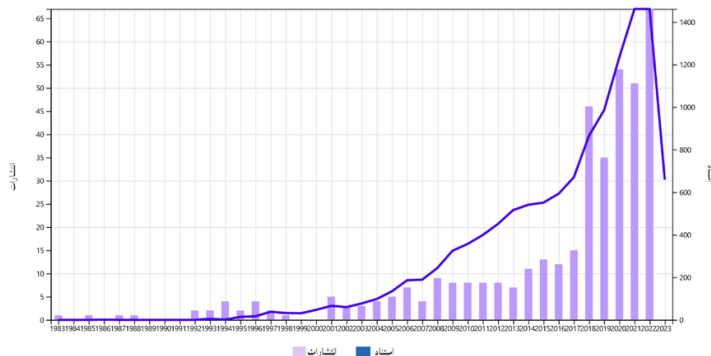
در نهایت، داده‌های پردازش شده برای انجام تجزیه و تحلیل علم‌سنجی وارد نرم‌افزار VOSviewer شدند. نقشه‌برداری علمی، یک تکنیک مدرن برای تجزیه و تحلیل ساختار فکری حوزه مورد مطالعه در نظر گرفته می‌شود. این ساختار از طریق دو تکنیک علم‌سنجی هم‌رخدادی کلمات کلیدی نویسنده و هم‌تألفی کشورها بررسی می‌شود. نقشه‌های علمی با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer ترسیم شدند. یکی از قابلیت‌های این نرم‌افزار امکان کاوش و تجسم شبکه‌های علم‌سنجی بوده، و در رشته‌های مختلف علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۵. یافته‌ها

۱-۵. سؤال اول: روند انتشار مقالات در موضوع آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی به چه صورتی است؟

همان‌طور که در نمودار (۲) مشاهده می‌شود، از سال ۱۹۸۳ انتشار مقالات در حوزه مورد

بررسی آغاز شده و تاکنون ادامه دارد.

نمودار ۲- روند زمانی انتشار مقالات

در همه سال‌های مورد بررسی فراز و فرودهایی در روند انتشار مقالات قابل مشاهده است؛ اما اوج تحقیقات در سال ۲۰۲۲ با ۶۷ مقاله می‌باشد. آغاز تحقیقات در حوزه آیین رفتار حرفه‌ای با انتشار مقاله‌ای با عنوان «ارزش برای یک فرد حرفه‌ای با پایبندی دقیق به آیین‌نامه اخلاقی خود» اثر کلی^۱ (۱۹۸۳) است. همچنین مقاله‌ای با عنوان «تأثیر محرک‌های بیرونی و درونی صدای رفتار فردی بر شجاعت اخلاقی و اثربخشی حسابرسان داخلی» اثر ابراهیمی^۳ و همکاران (۲۰۲۳)^۴ جدیدترین مقالات منتشره شده در این زمینه است.

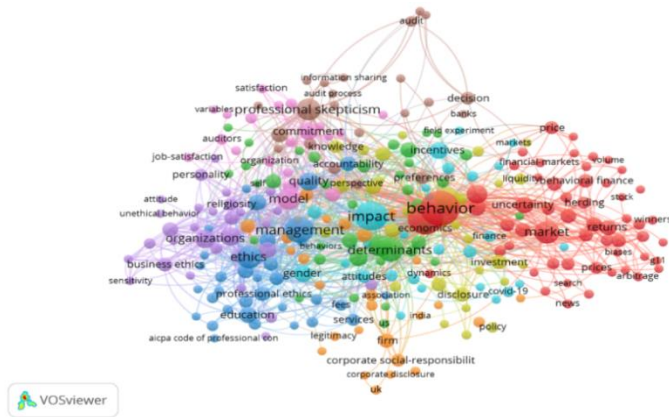
۵-۲. سؤال دوم: توجه نویسندگان در بازه زمانی مورد بررسی، معطوف به چه واژگانی می‌باشد؟

شکل (۱) نقشه علمی شبکه هم‌رخدادی واژگان را به نمایش گذاشته است. در این نقشه خطوط بین کلمات مورد بررسی قرار گرفته و از این طریق می‌توان خلأها و شکاف‌های تحقیقاتی را کشف نمود. همچنین موضوعات نوین و کهن را شناسایی کرد. برای ترسیم این نقشه حد آستانه عدد (۳) در نظر گرفته شده است. به عبارت دیگر، واژگانی در نقشه قابل مشاهده هستند که حداقل (۳) مرتبه توسط نویسندگان در مقالات به کار رفته باشند. از بین ۲۲۸۳ واژه، ۲۸۵ اصطلاح حداقل (۳) تکرار داشته و در نقشه نشان داده شده است. رنگ‌ها در این نقشه بیانگر دسته‌بندی موضوعی می‌باشند. به عنوان مثال، رنگ قرمز بیانگر حوزه رفتاری، قهوه‌ای مربوط به موضوعات حسابرسی، رنگ بنفش با

<http://sebaa.journal.gorn-iau.ac.ir/>

1. Kelly
2. The Value to the Individual Professional Man of Strict Adherence to His Code of Ethics
3. Ebrahimi
4. Effects of external and internal drivers of individual behavior voice on the moral courage and internal auditors' effectiveness

حوزه‌های اخلاق و رنگ آبی با موضوعات حسابداری و تجارت مرتبط می‌باشد.

شکل ۱- نقشه شبکه هم‌رخدادی واژگان

در نقشه (۱) هرچه قطر دایره‌ها بزرگ‌تر باشد، نشان‌دهنده تکرار بیشتر آن واژه است. برای نمونه واژه «رفتار» در مرکز تصویر با رنگ قرمز به چشم می‌خورد. این واژه نسبت به سایر کلمات از قطر دایره بزرگ‌تری برخوردار است. این اصطلاح ۷۹ مرتبه تکرار شده و با ۱۸۱ واژه در ارتباط بوده و جزو پرکاربردترین واژگان می‌باشد. همان‌طور که قبلاً گفته شد، محیط نرم‌افزار ویس و یور دوبعدی بوده و امکان جابه‌جایی بین کلمات وجود دارد؛ لذا برخی از واژگان ممکن است از چشم خوانندگان پنهان و مغفول بمانند. به‌عنوان مثال، دایره‌ای دیگر با نام «عملکرد» در قسمت پایین واژه «رفتار» قرار گرفته است. گرچه این واژه مشخص نیست؛ اما با ۶۱ بار تکرار جزو کلمات پرمخاطب در بین نویسندگان می‌باشد. در مورد سایر اصطلاحات پرکاربرد می‌توان به کلماتی مانند مدیریت (۴۲ رخداد و ۱۲۶ ارتباط) و اخلاق (۲۹ رخداد و ۷۳ ارتباط) اشاره کرد. در جدول (۱) ۱۰ مورد از کلمات پر تکرار آمده است.

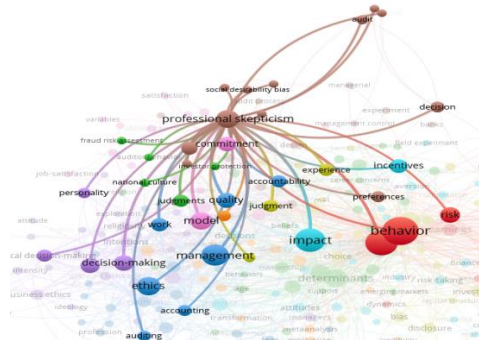
جدول ۱- فهرست کلمات پر کاربرد

ردیف	کلمات	تکرار ^۱	ارتباط ^۲	قدرت پیوند کل ^۳
۱	behavior	۷۹	۱۸۱	۴۲۲
۲	performance	۶۱	۱۷۲	۳۶۰
۳	management	۴۲	۱۲۶	۲۲۸

1. Occurrences
2. Link
3. Total link strength

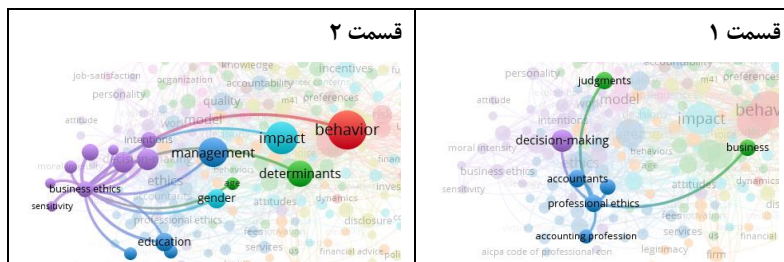
ردیف	کلمات	تکرار ^۱	ارتباط ^۲	قدرت پیوند کل ^۳
۴	ethics	۲۹	۷۳	۱۱۷
۵	information	۲۹	۹۷	۱۴۱
۶	market	۲۸	۹۴	۱۵۱
۷	professional skepticism	۲۷	۸۸	۱۶۶
۸	corporate governance	۲۵	۷۵	۱۲۰
۹	uncertainty	۱۵	۷۲	۹۴
۱۰	disclosure	۱۱	۵۰	۶۶

عبارت «شک و تردید حرفه‌ای» با رنگ قهوه‌ای در سمت چپ بالای تصویر (۱) قابل مشاهده است. این واژه نیز با ۲۹ رخداد و ۸۸ ارتباط، جزو کلمات پر تکرار می‌باشد. برای بهتر دیده شدن این واژه و ارتباط موجود، برشی از نقشه قبلی در شکل (۲) ارائه شده است.

شکل ۲- برشی از نقشه شبکه هم‌خدای واژگان

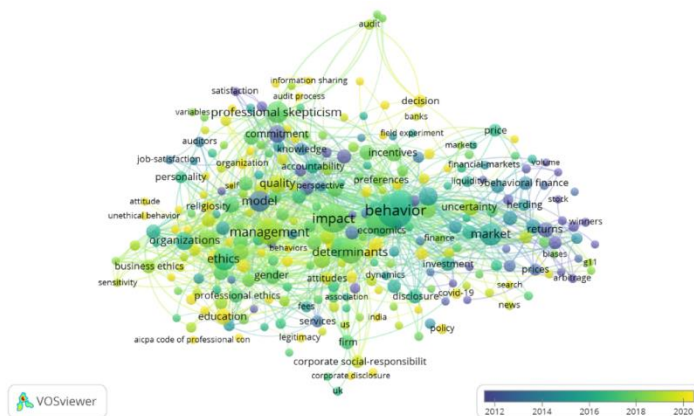
همان‌طور که در تصویر مشاهده می‌شود، اصطلاح «شک و تردید حرفه‌ای» با واژگانی از قبیل «اخلاق، مدیریت، رفتار، کیفیت، حسابداری، حسابرسی، حسابرس، قضاوت، تجربه، تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری اخلاقی» و غیره در ارتباط است.

شکل ۳- برشی از نقشه شبکه هم‌خدای واژگان

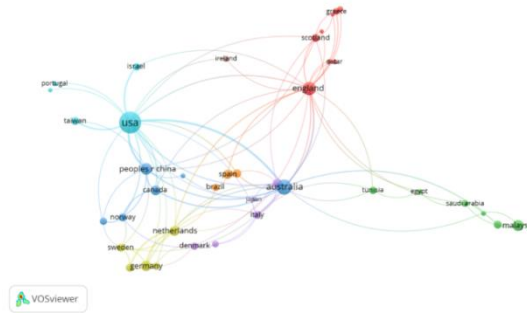
در شکل (۳) نیز می‌توان به وضوح ارتباط بین واژه‌های «اخلاق حرفه‌ای و اخلاق تجاری» را با سایر کلمات مشاهده کرد. در قسمت (۱) اصطلاح اخلاق حرفه‌ای با واژگانی نظیر تصمیم‌گیری، تجارت، قضاوت، حرفه حسابداری و حسابداران در ارتباط است. همچنین در قسمت (۲) نیز اتصال واژه «اخلاق تجاری» با کلماتی از قبیل «مدیریت، رفتار، سن، جنسیت، حساسیت» و غیره قابل مشاهده می‌باشد.

شکل (۴) نقشه همپوشانی کلمات را نشان می‌دهد. در این نقشه براساس نوار ابزار رنگی در پایین تصویر می‌توان مشخص کرد که یک کلمه از چه سالی مورد استفاده قرار گرفته است. به‌عنوان مثال، واژه «رفتار» که در نقشه شبکه جزو کلمات پرتکرار بود، به رنگ آبی متمایل به رنگ سبز می‌باشد. باتوجه به نوار ابزار رنگی موجود در نقشه می‌توان بیان کرد که تحقیقات انجام شده پیرامون واژه «رفتار» به طور متوسط از سال ۲۰۱۶ شروع شده است. هرچه رنگ‌ها به سمت آبی پررنگ متمایل شود، نشان‌دهنده قدمت آن واژه، و هرچه به رنگ زرد گرایش پیدا کند، بیانگر آن است که واژه مورد نظر در مراحل اولیه چرخه عمر خود به سر می‌برد.

شکل ۴- نقشه همپوشانی هم‌رخدادی واژگان

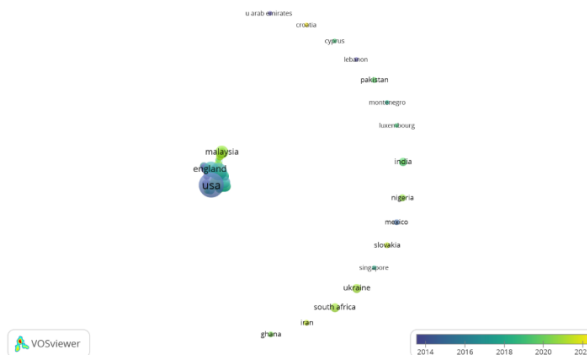
برای بهتر دیدن واژگان، بخش‌هایی از نقشه همپوشانی واژگان در شکل (۵) آمده است. چند واژه مانند «رفتار غیراخلاقی، نگرش، اقدام مشکوکانه و ارزیابی ریسک تقلب» جزو کلمات نوظهور بوده و در سال‌های اخیر توجه نویسندگان را به خود جلب کرده‌اند. در اینجا می‌توان به خلأهای پژوهشی حول محور واژگان مذکور پی برد. همچنین با جستجوی دقیق، کلمات مشابه دیگری را نیز می‌توان پیدا کرد که تنها با یک کلمه در ارتباط بوده، یا حتی در برخی موارد با هیچ یک از کلمات اتصال نداشته و به طور همزمان بررسی نشده‌اند؛ لذا از این کلمات می‌توان برای تحقیقات آتی استفاده کرد.

شکل ۷- نقشه شبکه هم‌تألیفی کشورها

همان‌طور که در تصویر نشان داده شده است، کشورهایی از قبیل آمریکا (۱۵۶ مقاله و ۱۹ همکاری علمی)، انگلستان (۳۶ مقاله و ۲۰ همکاری علمی) و استرالیا (۵۹ مقاله و ۱۳ همکاری علمی) جزو کشورهای فعال در این حوزه هستند. در این نقشه نام کشور ایران دیده نمی‌شود. این در حالی است که در فهرست اسامی کشورها، نام ایران وجود داشت. بار دیگر نقشه علمی فوق ترسیم گردید، با این تفاوت که به نرم‌افزار دستور داده شد تا کشورهایی که هیچ ارتباطی با سایر کشورها ندارند نیز در نظر گرفته شود؛ لذا خروجی نقشه‌ها به صورت زیر تغییر کرد. همان‌طور که قبلاً مشاهده شد، هر سه نقشه کاملاً با یکدیگر منطبق می‌باشند. از این‌رو، در شکل (۸) نقشه همپوشانی کشورها آمده است، تا علاوه بر حضور کشور ایران و ارتباطات آن با سایر کشورها، روند زمانی این کشور نیز مورد بررسی قرار گیرد. طبق نقشه مذکور، ایران با انتشار دو مقاله جزو کشورهای دورافتاده بوده و همانند سایر کشورها مانند هند، مکزیک، پاکستان و غیره هیچ ارتباط علمی با کشورهای مطرح جهان ندارد. همچنین از سال ۲۰۲۱ ایران فعالیت علمی خود را در این زمینه آغاز کرده و جزو کشورهای نوپا محسوب می‌شود.

http://sebaajournal.pom-iau.ac.ir/

شکل ۸- نقشه همپوشانی هم‌تألیفی کشورها

۶. نتیجه‌گیری

آیین رفتار حرفه‌ای معمولاً توسط سازمان‌های حرفه‌ای برای ارتقای اعتماد عمومی نسبت به کیفیت خدمات ارائه شده توسط اعضای این حرفه، صرف‌نظر از فردی که خدمات را انجام می‌دهد، ایجاد می‌شود. آیین‌نامه‌های مکتوب رفتار حرفه‌ای معمولاً مشخص می‌کنند که حرفه چه رفتاری را برای اعضا در طول کارشان قابل قبول یا غیرقابل قبول می‌داند. مورفی (۱۹۸۹) بیان می‌کند که آیین‌نامه‌ها، قوانینی را که برای هدایت کنش فعلی و آینده در نظر گرفته شده‌اند، توصیف می‌کنند. لوی (۱۹۸۰) و آلن (۱۹۹۳) معتقدند که آیین‌نامه، استانداردها را تنظیم کرده، اصول را بیان و ارزش‌ها را خلاصه می‌کنند. آن‌ها اغلب به‌صراحت برخی از معیارهای مورد استفاده برای ارزیابی رفتار افراد در این حرفه را ارائه می‌نمایند. همچنین اطلاعاتی را در مورد نحوه رسیدگی به مشکلات و معضلات اخلاقی در اختیار اعضا قرار می‌دهند؛ لذا با توجه به اهمیت رعایت آیین‌نامه‌های اخلاق و رفتار حرفه‌ای، در پژوهش حاضر تلاش شد با بهره‌گیری از تکنیک علم‌سنجی هم‌رخدادی واژگان و هم‌تألفی کشورها، مروری جامع بر مطالعات بین‌المللی پیرامون این موضوع انجام شود، تا علاوه بر شناسایی حوزه‌های تحقیقاتی موجود، نقاط پژوهشی جدید و نوین نیز کشف گردند. همچنین با بررسی کشورهای مختلف، مهد تحقیقاتی موضوع مورد بررسی مشخص شود.

نتایج نشان داد که در سال‌های اخیر با توجه به رسوایی‌های اخلاقی، تحقیقات بیشتری پیرامون این حوزه انجام شده و مورد توجه محققین قرار گرفته است؛ از این‌رو، این یافته‌ها، با نتایج پژوهش‌های گامارا و ژیروتو (۲۰۲۲)، معین‌الدین و همکاران (۱۴۰۲)، مرادی و همکاران (۱۳۹۷)، کوسیاغلو و همکاران (۲۰۱۶) و مکی زاده و عصاره (۱۳۹۰) هم‌راستا می‌باشد. براساس نقشه هم‌رخدادی واژگان، یافته‌ها نشان داد اصطلاح «شک و تردید حرفه‌ای» جزو کلمات پرکاربرد پژوهشگران بوده و با واژگانی نظیر «اخلاق، مدیریت، رفتار، کیفیت، حسابداری، حسابرسی، حسابرسان، قضاوت، تجربه، تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری اخلاقی» و غیره در ارتباط است. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات معین‌الدین و همکاران (۱۴۰۲)، جعفری و حسین‌زاده (۱۳۹۰)، دلگادو-المانی و همکاران (۲۰۲۲) و اوزمن اویسال (۲۰۱۰) همخوانی دارد. همچنین طبق نقشه هم‌تألفی کشورها مشخص شد آمریکا با ۱۵۶ مقاله و انگلستان با ۳۶ مقاله به‌عنوان مهد و قطب تحقیقاتی در حوزه اخلاق و رفتار حرفه‌ای می‌باشند. این یافته با نتایج پژوهش گامارا و ژیروتو (۲۰۲۲) و معین‌الدین و همکاران (۱۴۰۲) هم‌راستا می‌باشد.

۷. پیشنهادات

با توجه به نتایج نقشه هم‌رخدادی واژگان پیشنهاد می‌شود ارزیابی تأثیر واژگان پرکاربرد بر ارزیابی

ریسک تقلب، با استفاده از روش آماری کمی موجود مورد بررسی قرار گرفته و همه جنبه‌های مؤثر مورد بررسی قرار گیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود محققان موضوعاتی مانند رفتار غیراخلاقی، نگرش، اقدامات مشکوک را بیشتر مورد توجه قرار داده و تحقیقات بیشتری پیرامون این حوزه‌ها انجام دهند، تا علاوه بر برطرف کردن شکاف‌های تحقیقاتی، جوانب پژوهشی پیرامون اخلاق و رفتار حرفه‌ای مورد بررسی قرار گیرد، تا به اشباع موضوعی برسد. طبق نتایج نقشه هم‌تالیفی کشورها، به نویسندگان ایرانی پیشنهاد می‌شود حتی الامکان با نویسندگان و سایر کشورهای بین‌المللی همکاری علمی داشته باشند، تا علاوه بر اینکه نام نویسندگان داخلی در کنار نویسندگان برجسته جهان قرار می‌گیرد، نام کشور ایران نیز در نقشه‌های علمی بین‌المللی و جهانی بدرخشد.

منابع

- اکبری، رضا، جهان‌شاد، آزینا (۱۳۹۹). جهت‌گیری اخلاقی و بی‌طرفی حسابرس. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۹(۳۶)، ص ۱۲۲-۱۱۳.
- پوریان‌سب، امیر (۱۳۷۹). اصول اخلاق حرفه‌ای. *حسابدار*، ۴(۱۳۷).
- تحریری، آرش؛ پیری، مهدی (۱۳۹۷). مفهوم استقلال در کار حسابرسی: شواهدی شاغلین مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران. *دانش حسابرسی*، ۱۸(۷۰)، ص ۲۵-۴۴.
- جعفرزاده، رشید؛ فدائی عراقی، غلامرضا (۱۳۹۶). ریشه‌یابی مطالعات رفتار اطلاع‌یابی با استفاده از رویکرد کتاب‌سنجی. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۸(۱)، ص ۱۱۳-۱۲۴.
- جعفری، حسن عابد؛ حسین‌زاده، امیر (۱۳۹۰). ترسیم نقشه دانش اخلاق مدیریت و سازمان در ایران. *روش‌شناسی علوم انسانی*، ۱۸(۷۰)، ص ۵۹-۷۷.
- خاصه، علی‌اکبر؛ بانگ‌آور ماشک، محبوبه؛ قاضی‌زاده، حمید؛ مختاری، حیدر (۱۴۰۰). یک دهه فعالیت فصلنامه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی (۱۳۹۶-۱۳۸۷): تحلیل کتاب‌سنجی و دیداری‌سازی برون‌داد علمی. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۷(۱۳)، ص ۵۳-۷۶.
- خالقی، نرگس (۱۳۹۲). وضعیت تولید علم در حوزه اخلاق و بررسی مجله‌های این حوزه در مؤسسه اطلاعات علمی (آی. اس. آی). *پژوهش‌های اخلاقی*، ۱۳(۴)، ص ۱۶۵-۱۸۷.
- سازمان حسابرسی (۱۳۸۳). *آیین رفتار حرفه‌ای*. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
- سهیلی، فرامرز؛ خاصه، علی‌اکبر؛ کرانیان، پریش (۱۳۹۷). روند موضوعی مفاهیم حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران براساس تحلیل هم‌رخدادی واژگان. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۹(۲)، ص ۱۷۱-۱۹۰.
- سهیلی، فرامرز؛ عصاره، فریده (۱۳۹۲). بررسی تراکم و اندازه شبکه اجتماعی موجود در شبکه هم‌نویسندگی مجلات علم اطلاعات. *پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۲۹(۲)، ص ۳۵۱-۳۷۲.
- شیخی قلعه سردی، محمد؛ شایسته، هادی؛ خردمند، علی (۱۳۹۴). *بررسی تأثیر روابط میان‌فردی و جهت‌گیری اخلاقی بر روی استدلال اخلاقی حساب‌رسان در سازمان حسابرسی ایران*. تهران: پنجمین کنفرانس ملی و سومین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت.
- مردانی، امیرحسین؛ پارساپور، علیرضا؛ شمس‌گوشکی، احسان (۱۳۹۷). بررسی علم‌سنجی مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های فارسی در حوزه اخلاق زیست‌پزشکی. *اخلاق و تاریخ پزشکی ایران*، شماره ۱۱، ص ۱۳۹-۱۵۱.
- معین‌الدین، محمود؛ عضدی، زهرا؛ شاه‌مرادی، نسیم (۱۴۰۲). مروری بر مقالات بین‌المللی پیرامون نقش اخلاق در مسیر پیشرفت حرفه‌ای حسابداران. *مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی*، ۲(۳).
- مکی‌زاده، فاطمه؛ عصاره، فریده (۱۳۹۰). تحلیل استنادی و ترسیم نقشه برون‌دادی علمی اخلاق پزشکی در وبگاه WOS در سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۰۸. *اخلاق و تاریخ پزشکی ایران*، ۴(۵)، ص ۶۵-۷۷.
- Abad-Segura, E., Fuente, A.B.D.L., González-Zamar, M.D. & Belmonte-Ureña, L.J. (2020). Effects of circular economy policies on the environment and sustainable growth: Worldwide research. *Sustainability*, 12(14), p. 5792.
- Allan, S. (1993). Taking Care of Ethics. *CA Magazine*, 126(9), p. 58-60.
- Baas, J., Schotten, M., Plume, A., Côté, G. & Karimi, R. (2020). Scopus as a curated, high-quality

- bibliometric data source for academic research in quantitative science studies. *Quantitative science studies*, 1(1), p. 377-386.
- Callon, M., Courtial, J.P., Turner, W.A. & Bauin, S. (1983). From translations to problematic networks: An introduction to co-word analysis. *Social science information*, 22(2), p. 191-235.
- Cooper, D.J. & Morgan, W. (2013). Meeting the evolving corporate reporting needs of government and society: arguments for a deliberative approach to accounting rule making. *Accounting and Business Research*, 43(4), p. 418-441.
- Delgado-Aleman, R., Blanco-González, A. & Díez-Martín, F. (2022). Exploring the intellectual structure of research in codes of ethics: A bibliometric analysis. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, 31(2), p. 508-523.
- Gamarra, M.P. & Giroto, M. (2022). Ethical behavior in leadership: A bibliometric review of the last three decades. *Ethics & Behavior*, 32(2), p. 124-146.
- Herrera-Franco, G., Montalvan-Burbano, N., Carrion-Mero, P., Jaya-Montalvo, M. & Gurumendi-Noriega, M. (2021). Worldwide research on geoparks through bibliometric analysis. *Sustainability*, 13(3), p. 1175.
- Khasseh, A.A., Soosaraei, M. & Fakhar, M. (2016). Cluster analysis and mapping of iranian researchers in the field of parasitology: With an emphasis on the co-Authorship indicators and H index. *Iranian Journal of Medical Microbiology*, 10(2), p. 63-74.
- Klavans, R. & Boyack, K.W. (2009). Toward a consensus map of science. *Journal of the American Society for information science and technology*, 60(3), p. 455-476.
- Köseoglu, M.A., Sehitoglu, Y., Ross, G. & Parnell, J.A. (2016). The evolution of business ethics research in the realm of tourism and hospitality: A bibliometric analysis. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(8), p. 1598-1621.
- Kumar, V. & Srivastava, A. (2023). Mapping the evolution of research themes in business ethics: a co-word network analysis. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 53(3), p. 491-522.
- Levy, R. (1980). Business' big morality lay. *Dun's Review*, 116(2), p. 56-61.
- Martín-Martín, A., Orduna-Malea, E., Thelwall, M. & López-Cózar, E.D. (2018). Google Scholar, Web of Science, and Scopus: A systematic comparison of citations in 252 subject categories. *Journal of informetrics*, 12(4), p. 1160-1177.
- Mohamed Saat, M., Porter, S. & Woodbine, G. (2012). A longitudinal study of accounting students' ethical judgement making ability. *Accounting Education*, 21(3), p. 215-229.
- Murphy, P. (1989). Creating and encouraging ethical corporate structures. *Sloan Management Review*, 30(2), p. 425.
- Özmen Uysal, Ö. (2010). Business ethics research with an accounting focus: A bibliometric analysis from 1988 to 2007. *Journal of Business Ethics*, No. 93, p. 137-160.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of documentation*, No. 25, p. 348.
- Racherla, P. & Hu, C. (2010). A social network perspective of tourism research collaborations. *Annals of Tourism Research*, 37(4), p.1012-1034.
- Shiffrin, R.M. & Börner, K. (2004). Mapping knowledge domains. *Proceedings of the National*

- Academy of Sciences*, 101(suppl_1), p. 5183-5185.
- Tranfield, D., Denyer, D. & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *Br. J. Manag.*, 14(3), p. 207-222.
- Van Eck, N., Waltman, L., Noyons, E. & Buter, R. (2010). Automatic term identification for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 82(3), p. 581-596.
- Van Nunen, K., Li, J., Reniers, G. & Ponnet, K. (2018). Bibliometric analysis of safety culture research. *Safety science*, No. 108, p. 248-258.